

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 332:338:346

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**В.О. Онищенко, доктор економічних наук; О.В. Комеліна, кандидат економічних наук.
Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка.**

Актуальність теми. Останнім часом в економічній науці активно розвиваються теоретико-методологічні підходи щодо просторового розвитку, а рівень розвитку економічного простору країни та її регіонів все частіше пов'язується з просторовими аспектами організації інноваційної діяльності. Світовий досвід переконує, що інноваційна діяльність перетворилася у найбільш впливовий чинник розвитку суспільства, рівень та напрями її розвитку визначають зміст трансформації суспільно-регіональної побудови території з горизонтальними та вертикальними відносинами, створює засади сталого розвитку. За умов формування нового глобалізованого простору потребують розв'язання проблеми адаптації до нього регіональних (міждержавних) та національних складових, стають все більш актуальними наукові розробки щодо просторового розвитку та формування інноваційного простору в межах окремої країни та її регіонів. З цих позицій дослідження теоретико-методологічних засад просторової організації інноваційної діяль-

ності є актуальним та своєчасним.

Аналіз останніх публікацій. Економічні теорії просторового розвитку піднімалися у працях Р. Кантільона, Д. Стюарта, А. Сміта, Й. Тюнена, В. Лаунхардта, М. Вебера, В. Кристаллера, А. Леша, К. Ізарда, які визначили теоретичні засади дослідження економічного простору. Значним є внесок у розвиток теорії закордонних вчених Ф. Перру, П. Потье, Ж. Будвілля, Х.Р. Ласуена, спрямованих на пошуки оптимальної організації економічного простору.

Основні положення теорії просторового розвитку розкрито у наукових працях сучасних українських вчених Б. Данилишина, Л. Чернюк, М. Фащевського [1], Т. Пепи [2] та багатьох інших. На думку О. Грандберга, економічний простір є вихідною характеристикою території, а його характеристики розкривають особливості розвитку просторових процесів, які впливають на стан економічної системи та її елементів [3]. Сучасні теорії розміщення, що розробляються в останні десятиріччя, не відкидаючи спадщини класиків розміщення продуктивних сил та їх послідовників, зміщують акценти на інші види діяльності та фактори (у тому числі нематеріальні). Це сто-

© Онищенко В.О., 2010.

© Комеліна О.В., 2010.

сується й проблем розміщення інновацій.

Все більшої актуальності набуває підхід до визначення сутності інноваційного простору та його впливу на забезпечення основних параметрів конкурентоспроможності країн світу, регіонів, а його структурні характеристики, багаторівневність, нерівномірність формування та розвитку пояснюють проблеми формування економічного простору. Заслужує на увагу просторова *теорія дифузії інновацій*, розроблена Т. Хагерстрандом, основи якої викладені у праці «Дифузія інновацій як просторовий процес» (1953 р.). Окремі проблеми та перспективи інноваційного розвитку, просторової організації суспільних відносин досліджує П. Бубенко [4]. У працях зарубіжних та вітчизняних вчених активно вивчаються проблеми інформаційної підтримки розвитку інноваційних систем різного рангу, що можуть розглядатися як основа оцінювання рівня розвитку інноваційного простору [5-6]. Незважаючи на певну кількість праць, присвячених даній проблематиці, процес просторової організації інноваційної діяльності з теоретико-методологічних позицій є недостатньо дослідженим, потребує вивчення відповідний досвід провідних країн світу та його впровадження в Україні з урахуванням вітчизняних реалій та діючих механізмів організації інноваційної діяльності на загальнодержавному та регіональному рівні.

Метою статті є обґрунтування теоретико-методологічних засад просторової організації інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Інноваційний простір виступає як цілісна система взаємоповнюючих суб'єктів господарювання на відповідній території та виражається в сукупності економічних відносин, що діють в інноваційній сфері. В залежності від масштабів економічних зв'язків між суб'єктами інноваційної діяльності, правомірним є виділення таких ієрархічних рівнів інноваційного простору: глобальний, регіональний, ареальний та локальний. Відповідно, регіональний простір об'єднує виробників і споживачів товарів і послуг в єдину цілісну економічну систему в межах регіонів країни, а важливою об'єднуючою ланкою цього простору слід вважати інноваційну інфраструктуру, яка визначає особливості реалізації інноваційного процесу, швидкість просування інновацій, рівень інноваційної активності підприємницьких структур, впливає на рівень безпеки розвитку регіону від різного роду інноваційних ризиків. Високий рівень інтеграції суб'єктів інноваційної діяльності (через вертикальні та горизонтальні зв'язки) забезпечує відповідний рівень інтегрованості тери-

торії їх локалізації в простір вищого рангу. Таким чином, інноваційний простір виступає територіальною основою функціонування інноваційних процесів на засадах створення ефективної інтеграції суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності, яка базується на взаємному інтересі та рівноправному партнерстві.

З урахуванням філософського підходу щодо формулювання загальних властивостей простору [7], основними характеристиками його інноваційної складової є: протяжність (як розташування та співіснування елементів інноваційного простору, що супроводжується зміною характеру зв'язків, взаємодії його елементів, їх кількості, взаємного розташування та якісних особливостей); структурність його матеріальних та нематеріальних систем; єдність неперервності, що має прояв у переміщенні об'єктів простору від точки до точки, та відносної перервності, що має прояв через відокремлене існування об'єктів та матеріальних й нематеріальних систем; тривимірність як прояв структурності та руху систем. Специфічними властивостями регіонального простору, які також визначають динаміку інноваційно-інвестиційних процесів, відносять симетрію та асиметрію, конкретні форми та розміри, місце розташування, відстань між об'єктами, розподіл речовини та поля; межі та ін.

Основними ознаками інноваційного простору слід вважати: по-перше, його конкретно-історичну вимірність з урахуванням системного рангу території у вигляді організації інноваційного простору; по-друге, зв'язок його системно-сутнісних ознак з соціально-економічними процесами розвитку та етапами формування інноваційного простору країни, регіону тощо, циклами інноваційної активності та життєвого циклу інновацій; по-третє, багатовимірність та поліструктурність, які в межах інноваційного простору утворюють поля та відповідні їм структури – наукове, технологічне, інституційне, фінансово-інвестиційне, інфраструктурне, виробниче та ін.; по-четверте, дискретність формування інноваційного простору, закономірна нерівномірність його розвитку; по-п'яте, можливість та необхідність управління формуванням інноваційного простору регіону, наявність системи регулювання його розвитком.

Еволюція простору, його параметри та динаміка, безпосередньо визначається логікою та динамікою відтворення його факторів виробництва: людського (А), технічного (Т), природного (М), інституціонального (Ins), організаційного (О), інформаційного (Inf). Якщо перші три фактора утворюють трансформаційну групу, то

три інших відносяться до трансакційних. Набір цих факторів є інваріантним для господарчих суб'єктів та систем будь-якого рівня, масштабу, складності. Особливості формування інноваційного простору певного рангу визначаються рівнем насиченості ними території, створеними умовами та механізмами залучення їх в інноваційний процес [8]. Отже, виробництво будь-якого інноваційного продукту (Q) може бути представлено як функція (F) взаємодії факторів: $Q = F(A, T, M, Ins, O, Inf)$. Крім зазначених вище факторів, параметри та тенденції розвитку інноваційного простору визначаються якістю інтенсивності зміни «конфігурацій» виробництва і суб'єктів в глобальних контурах інноваційного простору, а також готовністю сприймати суспільством інновації, сукупністю соціальних, політичних, ринкових факторів.

Слід відмітити, що результатом інноваційної діяльності є не лише мобілізація існуючих умов, ресурсів, факторів розвитку на виробництво інноваційного продукту та пошуки їх нової комбінації. Сама природа інноваційної діяльності викликає циклічність перетворення умов в ресурси, ресурсів – у фактори, факторів – в продукти, а останніх знову в умови, ресурси, фактори для організації наступного виробництва нових продуктів. При цьому рекомбінація умов, ресурсів, факторів розвитку, зміна процесів їх формування та нарощування, виявлення резервів їх використання створюють нові можливості приросту виробничого, наукового, технологічного, людського потенціалу, визначають особливості прояву форм суспільної організації праці (через концентрацію, спеціалізацію, комбінування, кооперування) та територіального розвитку (через форми організації інноваційної діяльності). Формування та розвиток інноваційного простору визначається дією сукупності факторів: законодавчого забезпечення інноваційної діяльності, що визначає правові норми поведінки суб'єктів інноваційних відносин; сформованістю інноваційної політики держави та регіону; рівнем розвитку національної та регіональних інноваційних систем та їх інфраструктурного забезпечення; законодавчо визначених норм регулювання інноваційної діяльності, включаючи розподіл функціональних обов'язків та їх ресурсного забезпечення між державою та регіоном.

Параметри інноваційного простору визначаються дією суб'єктів інноваційної діяльності та системою відносин між ними, що у сукупності забезпечують оптимальне залучення природних, суспільних, соціальних продуктивних сил середища в економічну діяльність з урахуванням

досягнень науково-технічного прогресу, їх розміщенням на території, а також ефективною просторовою організацією їх функціонування. Оцінка інноваційного простору має здійснюватися через оцінку зв'язків між його елементами, а кількісні та якісні характеристики його сформованості визначають рівень розвитку економіки та її конкурентоспроможність, забезпечують національну безпеку, створюють підстави зростання добробуту країни. Отже, якщо економічна діяльність об'єднує природу і суспільство в цілісну, інтегровану просторову дієву систему, то інноваційна діяльність спрямовує розвиток простору в найбільш доцільних напрямках, забезпечуючи раціоналізацію розвитку продуктивних сил, та вимагає вдосконалення просторової організації продуктивних сил відповідно до нових орієнтирів їх розвитку.

Важливим є те, що інноваційний простір являє собою регульовану систему, отже, його функціонування може набувати бажаних ознак через регулюючу діяльність людини та систему відносин між суб'єктами інноваційної діяльності. Сучасні інноваційно-інвестиційні трансформації простору мають забезпечувати реалізацію наявних умов, ресурсів, факторів соціально-економічного розвитку територій з урахуванням визначених стратегічних пріоритетів та бажаної динаміки розвитку шляхом формування та впровадження організаційно-економічного механізму регулювання інноваційної діяльності.

Просторові відмінності у результативності інноваційної діяльності певною мірою пов'язані з особливостями розвитку регіонального економічного простору, еволюцією механізму алокації умов, ресурсів та факторів виробництва; витратами часу та ресурсів на освоєння цього простору. За іншим підходом така результативність визначається взаємодією матеріальних систем різних ієрархічних рівнів, включаючи штучні системи (технічні, технологічні, наукові тощо), а також загальними властивостями простору.

Основні проблеми просторової організації інноваційної діяльності пов'язані перш за все з оцінкою наявних умов, ресурсів, факторів виробництва та їх просторового розосередження, що визначає вихідні позиції формування економічного простору та його інноваційної складової, характеристик створеного кінцевого (інноваційного) продукту (як національного, так і регіонального), а також організаційно-економічних механізмів залучення наявних умов, ресурсів та факторів виробництва, їх подальшого використання, впливу на економічний простір території певного рангу та його трансформацію

у часі. Безумовно, регіональні особливості ресурсного забезпечення й умов інноваційного розвитку, їх залучення до активної інноваційно-інвестиційної діяльності, а також їх сполучення є унікальними для кожного регіону, визначають його економічну спеціалізацію, але у той же час вони виступають об'єктивною передумовою формування неоднорідності інноваційного простору.

Відповідно зі зміною стану інноваційного простору відбувається зміна та уніфікація його інституціонального поля, пошук найбільш ефективних форм функціонування господарських структур (через процеси їх злиття, поглинання, розпаду тощо), зникнення застарілих, зайвих, неефективних і незатребуваних форм організації простору в процесі конкурентної боротьби.

Просторова організація інноваційної діяльності пов'язана перш за все з територіально окресленими потоками ресурсів інноваційного розвитку (виробничих, трудових, фінансових, інфраструктурних тощо) та управлінням ними; спрямована на забезпечення взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності та системи інноваційних відносин, що зумовлюють залучення продуктивних сил в економічну діяльність, піднесення конкурентоспроможності господарчих суб'єктів та оптимальну просторову організацію їх функціонування; створює основу оптимізації системи економічних зв'язків та регіональних змін, які сформовані в результаті територіального поділу праці та інтенсивно змінюються під впливом процесів глобалізації та регіоналізації. Отже, по суті *просторова організація інноваційної діяльності являє собою комплекс заходів з управління зв'язками між елементами простору та їх взаємодією, забезпечує структурність простору та динамічність розвитку всіх його систем, бажаю змінювати їх станів.*

Все більше рівень інноваційності розвитку територій впливає й на сучасний розвиток і розміщення продуктивних сил, для яких притаманні такі тенденції: [9]: по-перше, оптимізаційна, яка формується в контексті сучасних глобалізаційних процесів та перетворення інформації у фундаментальний ресурс суспільства, що супроводжується створенням мережі міжнародних виробництв, орієнтованих на випуск стандартизованої та уніфікованої продукції, а розміщення виробництва, стабільність та тривалість його функціонування визначається переважно ефективністю інвестиційних вкладень, інвестиційною та інноваційною привабливістю конкретного регіону, рівнем розвитку соціальної та виробничої інфра-

структури, дієвістю системи управління життєдіяльністю та життєзабезпеченням соціуму; по-друге, інноваційна, сутність якої полягає в отриманні нового знання та якісній стрибкоподібній зміні штучного середовища життя людини, базисом якої стають не традиційні фактори розвитку, а людський капітал та певна критична кількість творчих особистостей, інтелектуальний потенціал регіону, сформованість та здатність інноваційної інфраструктури забезпечувати потреби інноваційного розвитку територій.

До наслідків зазначених тенденцій у розміщенні продуктивних сил слід віднести суттєве посилення поляризації розвитку між країнами, їх регіональними утвореннями, регіонами у середині країн тощо, зміну системи відносин між центрами та периферією. Виникнення центрів розвитку або «полюсів розвитку» визначається не лише наявністю та масштабами концентрації традиційних ресурсів у просторі, а насамперед зосередженням транснаціонального капіталу, інтелектуальними, інформаційними, фінансовими ресурсами. Саме це визначає їх організуючу роль у розвитку території, саме тут сформовані умови для виникнення та поширення інновацій та локалізуються найсучасніші види діяльності. Для периферійних територій в основному притаманні масові види виробництва стандартних товарів, розвиток сільськогосподарського виробництва, видобування, переробки сировинних ресурсів.

Таким чином, урахувавши визначальну роль інноваційного чиннику у сучасному розвитку територій, під розміщенням інноваційної діяльності, можна розуміти просторове співвідношення, розподіл та взаємозв'язок усіх об'єктів та суб'єктів інноваційної діяльності, форм їх територіального розміщення, яке забезпечує їх інноваційну активність та конкурентоспроможність у глобалізованому середовищі, оптимізує систему зв'язків між ними. Розміщення інноваційної діяльності є процесом та одночасно результатом просторового розподілу елементів інноваційної системи, дія яких спрямована на забезпечення конкурентоспроможності даного простору в цілому.

Виходячи з вищевикладеного, побудова сучасного просторового каркасу інноваційного розвитку потребує врахування таких рис регіональних просторових систем, як структурність, динамізм, щільність, просторова організація, пропорційність, збалансованість, урегульованість, виробнича спеціалізація, системність, неперервність розвитку, подільність, просторовий саморозвиток, взаємообумовленість об'

ектів, взаємодія яких є способом їх існування, виділення просторових конструкцій (за розподілом елементів та зв'язками між ними). Але не можна не враховувати такі риси інноваційного простору як різноманітність, диференціація, дискретність властивостей простору.

Застосування ідей полюсів зростання (до яких можуть бути віднесені галузі-лідери, що притягують фактори виробництва та забезпечують їх найбільш ефективно зростання; конкретні території, що виконують у країні або регіоні функції джерела інновацій та прогресу; регіональний комплекс підприємств, що здійснюють експорт, знаходяться та розвиваються під впливом дії імпульсів національного попиту, забезпечують мультиплікативний ефект зростання допоміжних або другорядних підприємств за умов розвитку ринкових зв'язків між підприємствами); осей або коридорів розвитку, що забезпечують розповсюдження інновацій, розвиток інфраструктури регіону, створює теоретичне підґрунтя формування просторового каркасу, у формуванні якого для певного регіону є визначення стратегічних цілей та пріоритетів розвитку, їх узгодження із загальнонаціональною стратегією просторового розвитку регіонів країни, траєкторією розвитку країни у світовому економічному просторі. Використання переваг системного підходу дає змогу об'єднання в єдине ціле завдання реалізації інноваційних пріоритетів розвитку регіону (через процеси реструктуризації, модернізації, екологізації, соціалізації тощо), створення необхідної інноваційної інфраструктури (з урахуванням усіх складових інноваційної системи регіону), формування інноваційної моделі управління розвитком регіону, що адекватна обраній стратегії та моделі розвитку регіону (регіон-квазідержавна, регіон-квазікорпорація, регіон-ринок, регіон-соціум та ін.).

Отже, територія може розглядатися як «контактне поле» між всіма суб'єктами інноваційного процесу, а особливості цього поля є інтегральним результатом взаємодії між тими, хто створює новину (розробниками, дослідниками, джерелами інновацій), передатчиками інформації – інновації до її потенційного споживача та отримувача (адаптера), рівня розвитку інформаційного середовища, де ці контакти здійснюються у реальному режимі. Рух інноваційного процесу визначається масштабами здійснення персональних контактів між всіма його учасниками, а, отже, територіально найбільш сприятливими для розміщення інновацій є великі міста. Зрозуміло, що активне виробництво може бути розміщено й у периферійних регіонах, але це створює ризик для невели-

ких міст, оскільки далі за стадією насичення починається скорочення або припинення виробництва, поки не з'являться інші інновації у великих містах.

Згідно з викладеними вище положеннями теорії просторового розвитку регіональна економічна політика повинна концентруватися на створенні сприятливих умов для інноваційного розвитку з урахуванням стадії інноваційного процесу, в межах яких ці території залучаються до інноваційної діяльності, та враховувати рівень розвитку цих територій, наприклад, у вигляді створення освітніх чи наукових центрів, бізнес-інкубаторів, технологічних парків, технополісів, наукоградів тощо).

Актуалізація просторових підходів до розуміння регіонального розвитку свідчать про необхідність поглиблення теоретичних розробок щодо просторових закономірностей поширення інноваційної діяльності з урахуванням кардинальної зміни умов, цілей, завдань соціально-економічного розвитку регіонів України у контексті побудови інформаційного суспільства. З цих позицій важливим завданням є виявлення нових детермінант інноваційного розвитку територій, переосмислення вже сформованих сталих зв'язків між суб'єктами інноваційного процесу, які склалися на усіх рівнях взаємодії (локальному, регіональному, національному, міжнародному, наднаціональному), що разом визначають параметри інноваційно-інвестиційної діяльності.

Не можна не враховувати той факт, що за сучасних умов наука перетворилася у реальну продуктивну силу, а інноваційна діяльність за своїм змістом вбирає у себе наукову, науково-технічну і технологічну діяльність як невід'ємні складові повного циклу створення нової продукції. Разом з тим, світовий досвід свідчить, що реалізація цього положення є складним тривалим процесом. Останнє десятиріччя на основі прийнятих рішень на спеціальному засіданні Ради Європи (23-24 березня 2000 р.) «Лісабонської стратегії» щодо реалізації нової стратегічної цілі розвитку – створення найбільш конкурентоспроможної та динамічної економіки в світі – Європейського Союзу – проводив активну політику формування підвищення зайнятості, посилення економічних реформ, становлення соціальної інтеграції як вагомих складових економіки знань. Реалізація цієї мети та поставлених завдань передбачала перш за все формування інтегрованого високорозвинутого інноваційного простору як вагомій передумови забезпечення динамічного розвитку країн ЄС на основі впровадження нового відкритого методу координації цього

розвитку на всіх рівнях для забезпечення стратегічного управління та ефективного моніторингу досягнутого [5].

Основним завданням європейського науково-інноваційного простору перш за все було досягнення більшої інтегрованості та координованості дослідницької діяльності на національному та загальноєвропейському рівнях, а також створення більш привабливих умов для наукових кадрів, забезпечення гідної винагороди за інновації та наукові ідеї. Відповідно були визначені першочергові кроки щодо створення науково-інноваційного простору, та зазначено, що їх реалізація потребуватиме зусиль як з боку Європейської Комісії, так і країн-учасниць, а саме:

- розроблення механізмів мережевої взаємодії національних та спільних дослідницьких програм на добровільній основі навколо вільно обраних завдань для отримання максимальної вигоди від виділених на відповідні цілі ресурсів;

- покращення умов для приватних інвестицій в науку, для науково-дослідницьких партнерств, високотехнологічних start-up компаній на основі використання спеціальних податкових методів, венчурного капіталу, європейського інноваційного табло;

- сприяння розвитку відкритого методу координації для бенчмаркінга науково-технічної політики різних країн світу;

- створення надшвидкісної транс'європейської мережі для електронного обміну науковими повідомленнями, що охоплює дослідницькі інститути, університети, а також наукові бібліотеки, наукові центри, та, поступово, школи;

- усунення бар'єрів, які перешкоджають мобільності дослідників в Європі, а також залучення та затримання висококваліфікованих талановитих дослідницьких кадрів;

- забезпечення введення «патенту союзу», включаючи патент на корисну модель.

Як бачимо, вищевикладені кроки спрямовані перш за все на розвиток науки, просторової організації дослідницької діяльності.

Висновки. Таким чином, просторова організація інноваційної діяльності в Україні вимагає перш за все визначення пріоритетів його розвитку, та також урахування тих принципів та напрямів її реалізації, які вже апробовані провідними країнами світу, є досить чітко визначеними, прозорими, та, як показує практика, достатньо ефективними з точки зору піднесення конкурентоспроможності цих країн. Зрозуміло, що визначення стратегічних цілей та пріоритетів розвитку інноваційного простору, визначення конкретних напрямів та способів ефективної трансформації цього простору передбачають аналіз його стану та

ресурсного забезпечення, здійснення прогнозової оцінки, розроблення відповідної системи заходів з та інструментів його регулювання.

Ефективність просторової організації інноваційної діяльності забезпечується побудовою відповідного організаційно-економічного механізму трансформації інноваційного простору, що потребує урахування існуючого світового досвіду його реалізації. Наприклад, в Європейському Союзі з цією метою було впроваджено новий відкритий метод координації, який включав наступні положення [Іванова, Іванов, с. 253]:

- фіксація керівних принципів для всього Союзу у поєднанні із конкретними графіками досягнення цілей, що визначені на коротко-, середньо- та довгостроковій перспективі;

- встановлення кількісних та якісних індикаторів і бенчмарків на тлі кращих світових прикладів, з урахуванням потреб різних країн-учасників і секторів економіки (на основі способу порівняння «краща практика»);

- переведення цих загальноєвропейських принципів на рівень національної та регіональної політики за допомогою вироблення конкретних цілей та адаптаційних заходів, з урахуванням національних та регіональних відмінностей;

- здійснення регулярного моніторингу, оцінювання та експертного огляду, що організований як процес взаємного навчання.

Функціонування та розвиток інноваційного простору є безперервним процесом, що супроводжується кругообігом умов, ресурсів, факторів, продуктів. Дослідження еволюції інноваційного простору на будь-якому рівні створює основу для визначення сутності процесів, що йому притаманні, та з якісного та кількісного боку характеризують його трансформацію. Існує прямий зв'язок між трансформаційними змінами інноваційного простору та сталим розвитком, концептуальні положення якого можуть бути покладені в основу визначення напрямів просторової організації інноваційної діяльності на національному та регіональному рівнях (через економічні, екологічні, соціальні пріоритети).

Виходячи з вищевикладеного, надзвичайно актуалізуються завдання організації наукового супроводу процесу регіоналізації в цілому та його відповідного наукового забезпечення на регіональному рівні, формування науково обґрунтованих рекомендацій щодо наповнення змістом регіональної політики власне регіонів з урахуванням об'єктивних передумов їх

соціально-економічного розвитку, а саме: економіко-географічного положення, наявного природно-ресурсного, демографічного, виробничого, інфраструктурного, соціокультурного потенціалів тощо, створеної виробничої структури, рівня розвитку соціальної сфери, умов життя, системи розселення, особливостей розміщення господарства, діючого механізму функціонування та управління економікою, наявної системи внутрішньо- та міжрегіональних, міжнародних зв'язків. У цьому контексті концептуально важливим є формулювання вихідних положень та понять в організації дослідження регіону та конкретизації проблем його інноваційного розвитку, визначенні стратегічних позицій регіонального розвитку продуктивних сил, спрямованих на вдосконалення просторової організації інноваційної діяльності, господарства країни в цілому та її регіонів зокрема.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Данилишина, Б. Просторова організація продуктивних сил України: мезо- та мікрорегіональний рівень / Б. Данилишина, Л. Чернюк, М. Фащевський

та ін. – Вінниця: Книга-Вега, 2007. – 572 с.

2. Пепа, Т. Концептуальні основи розбудови економічного простору України / Т. Пепа (за ред. Б. М. Данилишина). – К.-Черкаси : Брама-Україна, 2007, - 124 с.

3. Грандберг, А. Г. Основы региональной экономики / А. Г. Грандберг. - М. : ГУ ВШЭ, 2001. – 495 с.

4. Бубенко, П. Т. Інституційна динаміка просторової організації економічного розвитку / П. Т. Бубенко. – Х. : ХНАМГ, 2008. – 298 с.

5. Национальные инновационные системы в России и ЕС. : (под ред. В. В. Иванова, Н. И. Ивановой, Й. Розебума, Х. Хайсберса. – М. : ЦИПРАН РАН, 2006. – 280 с.

6. Анализ инновационной политики России и Украины по методологии Европейского Сообщества : (под ред. Н. И. Ивановой, И. Ю. Егорова, С. Радосевича. – М. : ИММО РАН, 2008. – 224 с.

7. Философский энциклопедический словарь. – М. : Советская энциклопедия, 1983. – С. 541-542.

8. Иншаков, О. В., Фролов, Д. П. Экономическое пространство и пространственная экономика. Размышление над новым экономическим журналом // Экономическая наука современной России. – 2005. – № 4 (31). – С. 174-180.

9. Розміщення продуктивних сил / [С .І. Дорогунцов, Т. А. Заяць та ін.] – К. : КНЕУ, 2005.

УДК 332:338:346

Онищенко Володимир Олександрович, доктор економічних наук, професор, ректор, зав. кафедри фінансів, банківської справи та державного управління Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка. **Комеліна Ольга Володимирівна**, кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка. **Теоретико-методологічні засади просторової організації інноваційної діяльності**. Стаття присвячена дослідженню теоретико-методологічних засад просторової організації інноваційної діяльності.

Ключові слова: інноваційний простір, просторова організація, територіальний розвиток.

УДК 332:338:346

Онищенко Владимир Александрович, доктор экономических наук, профессор, ректор, зав. кафедры финансов, банковского дела и государственного управления Полтавского национального технического университета им. Ю. Кондратюка. **Комелина Ольга Владимировна**, кандидат экономических наук, доцент, старший научный сотрудник Полтавского национального технического университета им. Ю. Кондратюка. **Теоретико-методологические основания пространственной организации инновационной деятельности**. Статья посвящена исследованию пространственной организации инновационной деятельности.

Ключевые слова: инновационная деятельность, пространственная организация, территориальное развитие.

Стаття отримана редакцією 09.03.2010 р.

UDC 332:338:346

Onischenko Vladimir Olexandrovich, doctor of economic sciences, professor, rector, manager of department of finances, bank activity and state administration at Poltava national technical university of the name of Yu. Kondratyuk. **Komelina Olga Volodimirivna**, candidate of economic sciences, associate professor, senior research assistant. **Theoretical-methodological principles of spatial organization of innovative activity**. The spatial aspect of innovative activity is explored in the article.

Keywords: innovative activity, spatial organization, territorial development